

Roadmap voor
duurzame welvaart

En Route!

The background features a stylized, low-poly landscape in shades of yellow, orange, and blue. A prominent white path starts from the bottom left, curves upwards, and then extends horizontally towards the horizon. The horizon is marked by a series of jagged, blocky shapes representing mountains or hills. The overall aesthetic is modern and optimistic, with a bright, sunlit atmosphere.

Competitiviteit Vooruit met het industrieel beleid	8
R&D&I Op naar de 3%-norm voor onderzoek, ontwikkeling en innovatie	14
Ondernemersklimaat Steun voor ondernemerschap, innovatie en investeringen	20
Internationaal ondernemen Handelsbeleid en interne markt	26
Onderwijs & opleiding Naar (digitale) skills voor iedereen	36
Digitalisering Digitaal leiderschap uitbouwen	42
Energie & klimaat Sterker uit de crisis met een ambitieus Europees klimaat- en energiebeleid	48
Circulaire economie & milieu Circulaire economie als motor voor een duurzame, wendbare toekomst	56

Europa staat voor moment van de waarheid

De legislatuur 2019-2024 loopt op haar laatste benen. Voor Europa komt zo een einde aan een bijzonder bewogen én ambitieuze periode.

Bewogen ... omdat Europa vaak in het defensief werd gedwongen. Van de coronapandemie over het conflict in Oekraïne tot de energiecrisis, de uitdagingen kwamen in sneltempo op ons af. Deze crisissen vereisten een antwoord en dat kwam er met acties zoals een Europees herstelplan (Recovery and Resilience Facility, RRF) en de diversificatie van onze energievoorziening.

Ambitieuze ... omdat de EU met de Green Deal eind 2019 een plan op tafel legde dat vorm moest geven aan de ambitie om van Europa het eerste klimaatneutrale continent te maken tegen 2050. Om dat mogelijk te maken, rolden de Europese instellingen een ongeziene reeks aan regelgevende initiatieven uit. Intussen stond de wereld niet stil. Zo lanceerde de VS met de Inflation Reduction Act (IRA) halfweg 2022 een groot en aantrekkelijk subsidieprogramma voor groene technologieën.

Van coherente regelgeving tot sterke handelsverdragen

De technologische sector kijkt reikhalzend – maar ook met kritische zin – uit naar de volgende legislatuur. Veel van wat recent in gang is gezet, komt binnenkort immers tot volle wasdom: de groene transitie, de digitale transitie, het nieuwe industriebeleid, etc.

Hoe zorgen we er tijdens dit scharniermoment voor dat de huidige ontwikkelingen onze competitiviteit versterken, eerder dan ons buitenspel zetten?

Voor Agoria bevat het antwoord op die vraag minstens 3 actiepunten.

#1 Samen voor een duurzame invulling van nieuwe regelgeving

Europa lanceerde een historisch aantal nieuwe regelgevende initiatieven en stak nog meer wetgeving in de pijplijn. Tijdens de volgende legislatuur is het tijd om al die woorden in de praktijk te brengen. Voor het welslagen van die fase ziet Agoria een aantal sleutelbegrippen: pragmatisme, coherentie, co-constructie, impact, talent en eerlijke concurrentie. Doen we dit goed, dan kunnen de bedrijven in de technologische sector het voortouw nemen in de decarbonisatie, digitalisering en versterking van de industriële basis in Europa.

#2 Samen voor een duurzame concurrentiepositie van onze bedrijven

Enkel met een innovatieve en concurrentiële technologische sector zijn de ambitieuze politieke doelstellingen van de EU haalbaar. Daarom vraagt Agoria om een prioriteit te maken van de productiviteit en het concurrentievermogen van bedrijven door:

- de goede werking van de interne markt te vrijwaren en uit te diepen,
- een innovatievriendelijk wetgevend kader te creëren,
- een open handelsagenda na te streven en handelsbelemmeringen te beperken.

Bedrijven moeten actief betrokken worden in de realisatie van de groene en digitale agenda van de overheden.

#3 Samen voor duurzame oplossingen om relevant te blijven

Europa boekt vooral successen wanneer het snel en eensgezind optreedt. Die aanpak zal nóg belangrijker worden wanneer 85% van de globale groei in de toekomst buiten de EU zal plaatsvinden. Op de lange termijn moeten we naar gemeenschappelijk gedragen oplossingen streven om Europa relevant te houden. Een fragmentatie van de interne markt moet vermeden worden, net zoals een té verregaande versoepeling van het staatssteunkader. Sterke Vrijhandelsakkoorden moeten geratificeerd en uitgevoerd worden.

Roadmap voor duurzame welvaart

In dit memorandum voor de verkiezingen van 2024 legt Agoria concrete aanbevelingen op tafel om bovenstaande actiepunten waar te maken. Daarbij kijken we niet enkel naar de volgende legislatuur, maar ook verder.

Om het voor u overzichtelijk te houden, verdeelden we onze aanbevelingen over 8 thema's, van digitalisering tot onderzoek, ontwikkeling en innovatie. Op die manier creëren we een gedetailleerde Roadmap voor duurzame welvaart.

Soms stellen we gekende routes voor, soms onbetreden afslagen, en soms volstrekt nieuwe trajecten. Maar altijd met dezelfde positieve ingesteldheid. Want één ding kunnen we u al meegeven: we zien vooral kansen om onderweg te bouwen aan Europa's leiderschap.

En route!

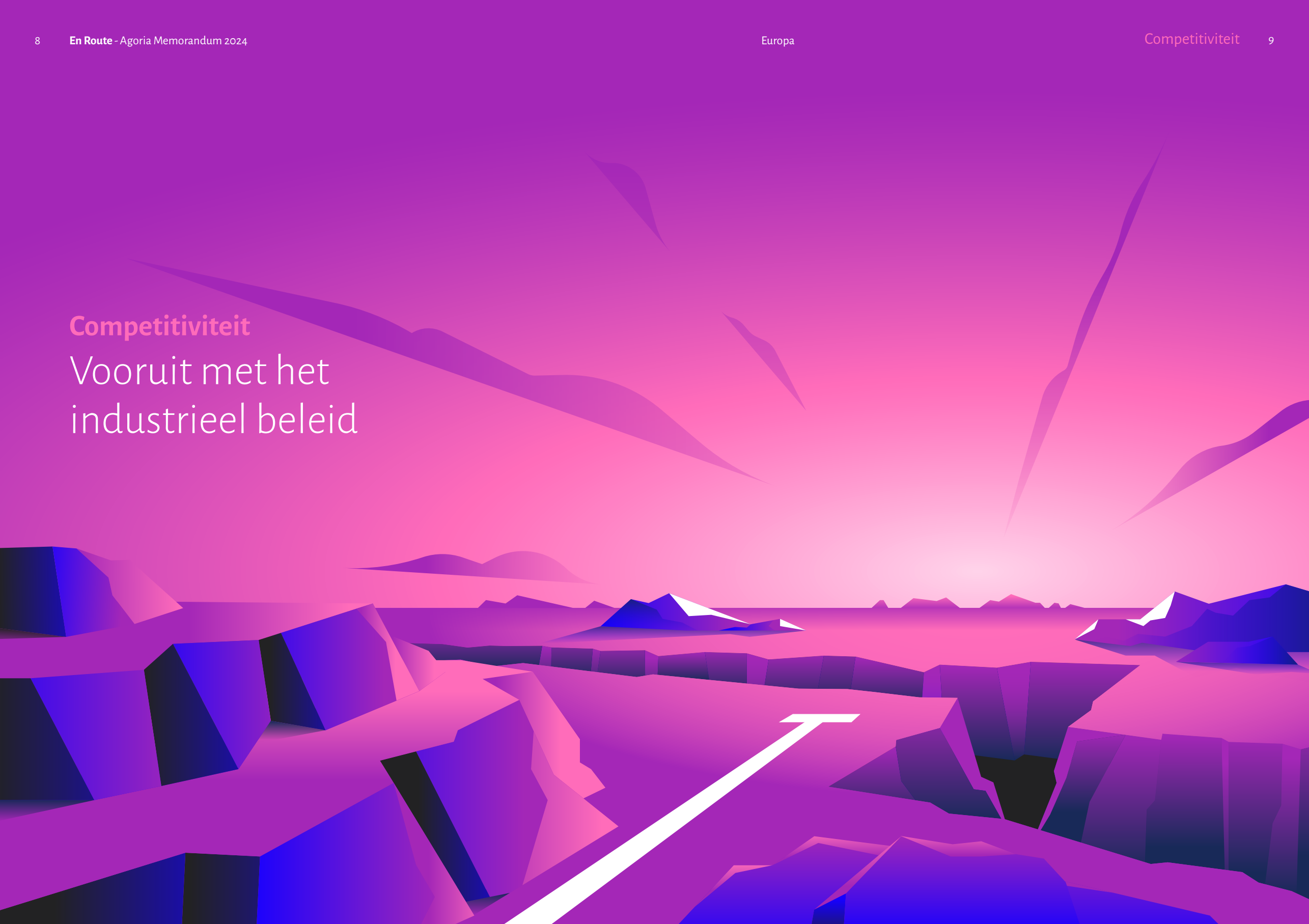
Laurent Hellebaut,
EU Affairs coordinator

Bart Steukers,
CEO van Agoria

Competitiviteit

Vooruit met het
industriële beleid

Tijd voor een andere route

De Europese economie belandt van de ene uitdaging in de andere, met de coronapandemie, het conflict in Oekraïne en de energiecrisis als uitschieters. De gevolgen laten zich voelen. Zo staan internationale toeleveringsketens onder druk, gaan sommige markten (gedeeltelijk) op slot door import- en exportrestricties, en wordt onze energiebevoorrading in allerijl herzien.

In dat volatiele speelveld blijft Europa ambitieus. Denk bijvoorbeeld aan de doelstellingen binnen de groene en digitale transitie. Maar hoe moeten we dat allemaal klaarspelen zonder in te boeten aan aantrekkelijkheid en competitiviteit ten opzichte van de VS en Azië?

De wil is er. Dat blijkt uit de lancering van het EU Green Deal Industrial Plan (EU GDIP) begin 2023. Nu moeten we de daad bij het woord voegen.

In de weegschaal: snelheid, overleg en volledigheid

Met het EU GDIP wil Europa volop een voortrekkersrol opnemen in de markt van klimaatneutrale technologieën. Deze doelstelling is alvast legitiem, want volgens het Internationaal Energie Agentschap zal de wereldmarkt voor dit soort technologieën verdrievoudigen tegen 2030.

Het succes van het plan hangt nu af van een aantal factoren:

Snelheid – Willen we écht meespelen, dan is het essentieel om snel de nodige fondsen vrij te maken en de doorlooptijden van de procedures verder in te korten. Het tempo waarmee we vooruit moeten gaan en de vorm waarin Europa de steun toekent, zijn even belangrijk als de grootte van de enveloppe. Let wel: een te soepel systeem voor staatssteun ondermijnt de werking van de interne markt en dreigt voornamelijk grote lidstaten ten goede te komen.

Overleg – Het EU GDIP bestaat uit 4 pijlers: regelgeving, financiering, skills en handel. De concrete invulling daarvan is momenteel in de maak. Ter illustratie, in de pijler regelgeving liggen 3 belangrijke teksten op tafel: de Net-Zero Industry Act, de Critical Raw Materials Act en de Electricity Market Design. Deze teksten bepalen welke materialen, producten en technologieën strategisch zijn en straks steun kunnen krijgen. Om het beoogde doel te bereiken, is het belangrijk dat de uitwerking coherent gebeurt en in overleg met alle stakeholders gebeurt.

Volledigheid – Een doeltreffend industrieel beleid omvat veel aspecten. Met subsidies en projectfinanciering alleen komen we er niet. Europa zal ook actie moeten ondernemen op het vlak van onder meer energiebevoorrading (zie hoofdstuk Energie en klimaat) en internationale handel (zie hoofdstuk Internationaal ondernemen).

Coherentie – De EU zal in de komende beleidsperiode moeten werken aan meer coherentie tussen de verschillende beleidsdomeinen. Hoe vollediger en meer gealigneerd, hoe meer kans op slagen.

Roadmap voor duurzame welvaart

Financiële instrumenten, gelijk speelveld en holistische aanpak

#1 Oefen invloed uit op alle aspecten van competitiviteit

Industrieel beleid is meer dan subsidies alleen. Agoria vraagt Europa om op de verschillende parameters van competitiviteit te werken: werking interne markt, markttoegang buiten de EU, regelgeving, energie- en grondstofprijzen, etc. Nieuwe Europese initiatieven moeten voldoende aandacht hebben voor onderlinge coherentie en coherentie met reeds bestaande wetgeving. Verder moeten ze gepaard gaan met een competitiviteitscheck¹.

¹ EU Employers welcome Commission's decision to introduce a competitiveness check in EU policy and law-making - Joint press release by the EESC Employers' Group, BusinessEurope, SMEUnited and SGI Europe | BusinessEurope

#2 Evalueer de bestaande financiële instrumenten

Zijn de huidige financiële instrumenten doeltreffend genoeg? En welke vertonen neveneffecten, zoals verstoringen van de interne Europese markt? Deze en andere vragen moeten de kern worden van een uitgebreide analyse door de Europese Commissie, in samenspraak met de betrokken industriële sectoren. Wijzen de resultaten op een suboptimaal systeem, dan vraagt Agoria om een coherente hervorming van de diverse Europese fondsen op basis van de nieuwe prioriteiten.

#3 Hou de ogen open voor andere en aanvullende behoeftes

Als uit de analyse van het systeem aan financiële instrumenten blijkt dat er andere of aanvullende behoeftes zijn, dan staat Agoria achter de ontwikkeling van duurzame financieringsoplossingen. Die moeten duidelijke doelstellingen, KPI's en procedures bevatten, én middelen toewijzen per project – niet per land.

#4 Cofinancier IPCEI's vanuit Europa

Important Projects of Common European Interest (IPCEI) zijn een nuttig instrument om O&O&I en de eerste industriële toepassingen van sleuteltechnologieën (batterijen, waterstof, etc.) in Europa te ondersteunen. Wel zijn het in de eerste plaats de lidstaten die deze IPCEI's financieren, wat tot verstoringen tussen lidstaten en bedrijven leidt.

Agoria vraagt daarom een systematische cofinanciering uit een fonds van de Europese Unie, zodat we een gelijk speelveld garanderen. Ook de governance van de IPCEI's kan beter: transparantere definitie van nieuwe IPCEI's, sterkere coördinatie door de Commissie, bepaling van heldere KPI's, etc.

#5 Vermijd onproductieve staatssteun

Agoria is tegen een te verregaande versoepeling van het staatssteunkader. Financiële instrumenten moeten in de eerste plaats voor een gelijk speelveld zorgen. Dat zal de competitiviteit van de Europese industrie op de lange termijn ten goede komen.

Scope

#6 Kies voor volledigheid

Voor de uitwerking van alle strategische domeinen binnen het industrieel beleid vraagt Agoria om rekening te houden met de volledige waardeketen en de verschillende industriële actoren die er deel van uitmaken.

Regelgeving

#7 Geef kmo's voldoende ademruimte

Ondernemingen staan voor een hele reeks nieuwe verplichtingen. Het is essentieel om de meerwaarde ervan tijdig te evalueren en zeker kmo's de nodige ruimte te gunnen om eraan te voldoen.

Technology for a better world

Een Europees Industrieel Beleid moet ons in staat stellen om competitief te zijn en zo duurzame meerwaarde te creëren, alsook om volgende engagementen te realiseren: een gemiddelde, jaarlijkse groei van de technologische industrie in toegevoegde waarde van 2,2% tegen 2030, en een gemiddelde, jaarlijkse groei van de maakindustrie van 1% tegen 2030.

R&D&I

Op naar de 3%-norm voor
onderzoek, ontwikkeling
en innovatie

Tijd voor een andere route

De uitbouw van onderzoek, ontwikkeling en innovatie is cruciaal voor de competitiviteit en groei van Europa. Het zorgt zowel voor sociale als economische welvaart. Het goede nieuws: de laatste jaren werden al grote stappen gezet.

Europa geeft heel wat financiële ondersteuning voor onderzoek en innovatie. Dit gebeurt voornamelijk binnen het belangrijkste Europese onderzoeks- en innovatieprogramma Horizon Europe, maar ook via een aantal andere programma's zoals Digital Europe, EU4Health, EDF (European Defence Fund), LIFE, etc.

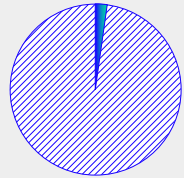
De resultaten mogen er zijn. Hoewel Europa amper 9% van de wereldbevolking telt, zijn Europeanen wel verantwoordelijk voor zo'n 20% van alle patenten en de meeste geciteerde onderzoekspublicaties ter wereld.

Maar er is ook minder goed nieuws ...

Van investeringsachterstand tot kennisvlucht

Met een O&O-intensiteit van 2,3% in 2020 doet Europa het een stuk beter dan 20 jaar geleden. In 2000 ging slechts 1,8% van het jaarlijkse bbp naar onderzoek en ontwikkeling. Toch blijven we vandaag nog ver onder het streefdoel van 3%, terwijl landen zoals Zuid-Korea (4,8%), de VS (3,5%) en Japan (3,7%) die kaap makkelijk rondde in 2021.

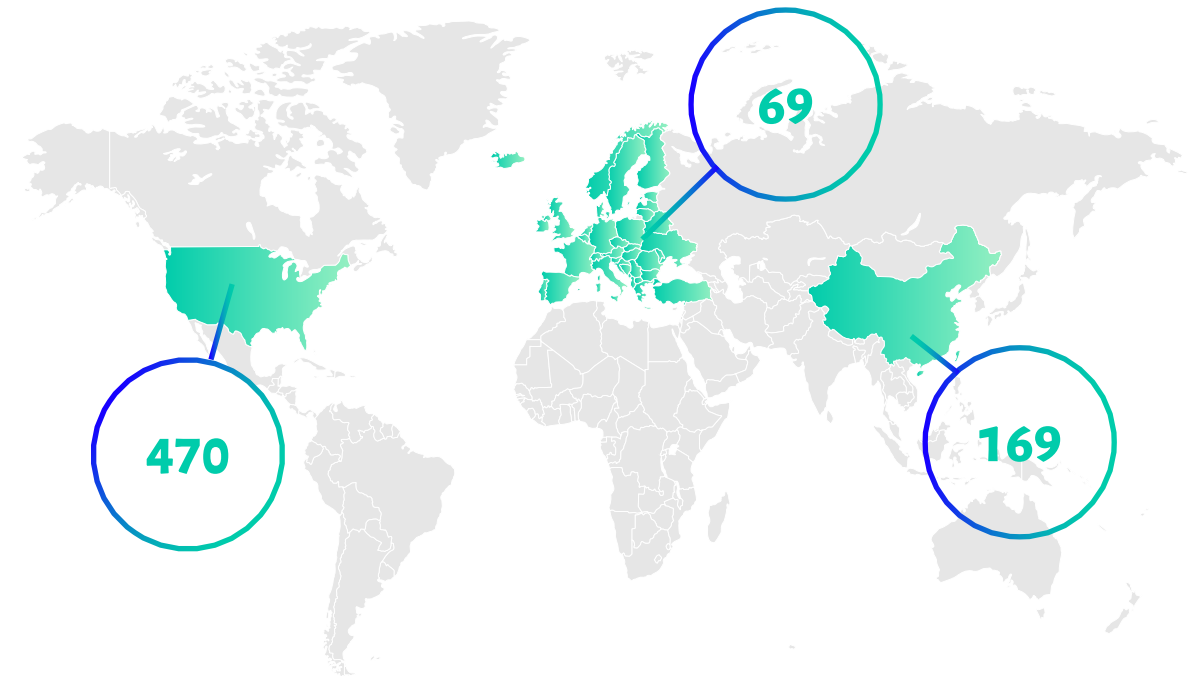

2,3%

Het percentage van het jaarlijkse bbp dat Europa aan onderzoek en ontwikkeling besteedt.

Daarnaast zien we ook een groot aantal drempels voor kmo's. Die maken het moeilijk voor hen om deel te nemen aan programma's rond onderzoek, ontwikkeling en innovatie. Van een gelijk speelveld is nog geen sprake.

Tot slot is er sprake van een zekere kennisvlucht. Veel van de beste onderzoekers en innovatoren uit de EU verhuizen naar regio's waar de omstandigheden gunstiger zijn. De EU-markt is nog altijd gefragmenteerd en niet innovatievriendelijk genoeg.

69

Het aantal unicorns met een hoofdkwartier in Europa, tegenover 169 in China en 470 in de VS.

Roadmap voor duurzame welvaart

#1 Cofinanciering IPCEI's vanuit Europa

Important Projects of Common European Interest (IPCEI) zijn een nuttig instrument om O&O&I en de eerste industriële toepassingen van sleuteltechnologieën (batterijen, waterstof, etc.) in Europa te ondersteunen. Wel zijn het in de eerste plaats de lidstaten die deze IPCEI's financieren, wat tot verstoringen tussen lidstaten en bedrijven leidt.

Agoria vraagt daarom een systematische cofinanciering uit een fonds van de Europese Unie, zodat we een gelijk speelveld garanderen. Ook de governance van de IPCEI's kan beter: transparantere definitie van nieuwe IPCEI's, sterkere coördinatie door de Commissie, bepaling van heldere KPI's, etc.

#2 Uitrol van zogeheten regulatory sandboxes

Roep een wettelijk kader in het leven dat innovatie stimuleert. Regulatory sandboxes geven bedrijven de vrijheid om innovatieve technologieën, producten, diensten en werkwijzen te testen in een reële maar gecontroleerde en veilige omgeving.

#3 Ondersteuning van Framework Programme 9 en 10

Garandeer de continuïteit van FP9 (2025-2027) én betrek bedrijven in de definitie van het aansluitende FP10, zodat we onze industriële competitiviteit verhogen en Europa's leiderschap in groene en digitale technologieën verstevigen. Bovendien pleit Agoria voor een verhoging van het budget van FP10, en dat zowel in absolute als relatieve termen.

#4 Meer focus op strategische domeinen en eerste industriële fases

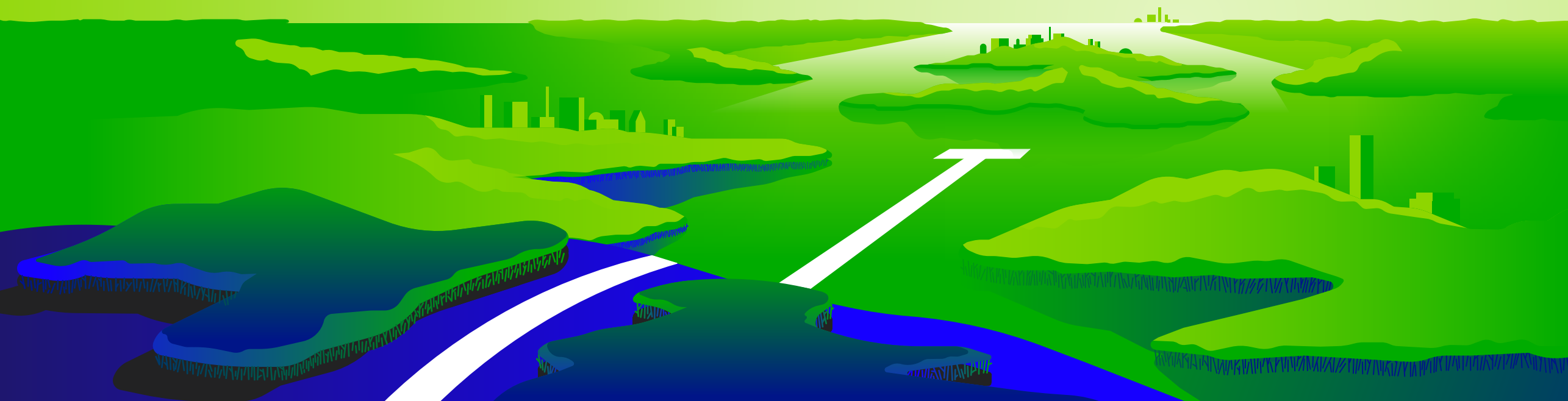
Agoria vraagt om een sterkere focus op strategische domeinen zoals digitalisering, groene technologieën en geavanceerde productietechnologieën. Die vormen namelijk de sleutel voor succes in de twintransitie en verstevigen de industriële basis van Europa. Daarnaast verdienen ook de eerste industriële fases meer aandacht. Zo maken we de overgang naar een grotere schaal van demonstratie- en pilootinstallaties mogelijk.

Technology for a better world

In ons duurzaamheidsrapport staat ons engagement om tegen 2030 een derde van de O&O-uitgaven binnen de Belgische industrie voor onze rekening te nemen. Ook formuleerden we de ambitie om tegen 2030 vijf baanbrekende technologieën op de markt te brengen. Een faciliterend O&O-beleid vanuit de EU is noodzakelijk om dit te realiseren.

Ondernemersklimaat

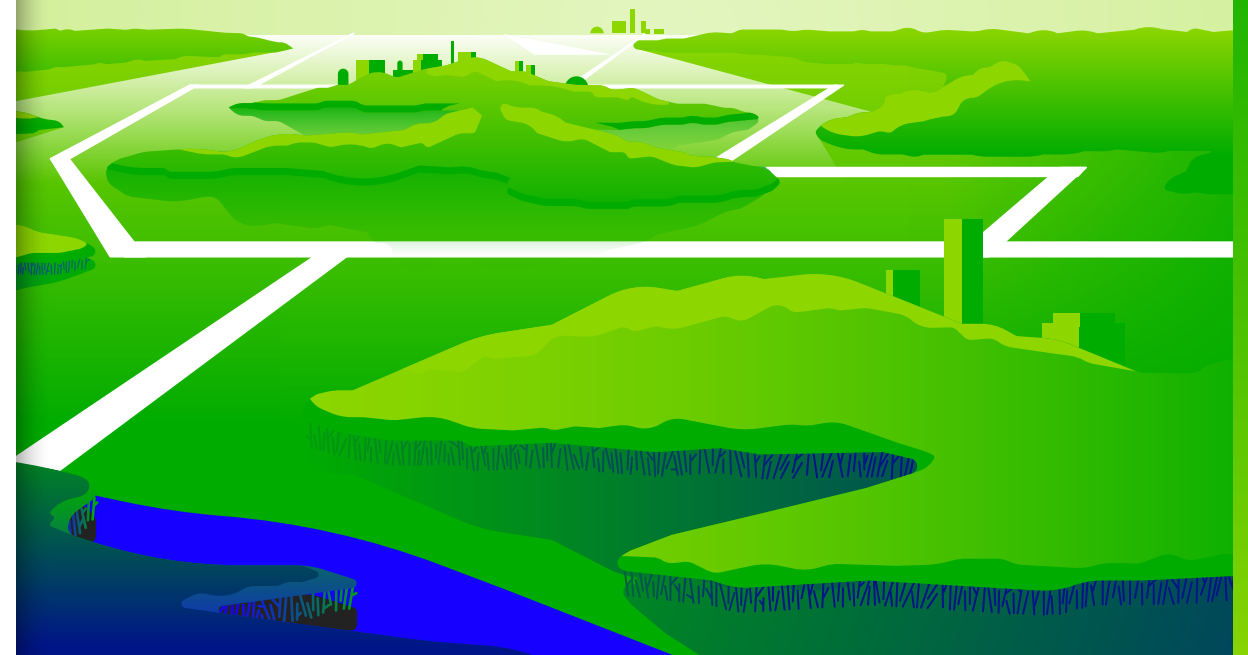
Steun voor ondernemerschap,
innovatie en investeringen

Tijd voor een andere route

Het Europese ondernemingsklimaat kreunt al jaren onder een ongeziene druk. Na de coronapandemie volgden de Russische inval in Oekraïne, de energiecrisis, torenhoge inflatie en de verstoring van globale toeleveringsketens. Veel van die externe uitdagingen kwamen als een donderslag bij heldere hemel en onze internationale concurrentiepositie kreeg een flinke dreun. Denk bijvoorbeeld aan de energieprijzen die in Europa lange tijd een veelvoud bedroegen van die in de VS en bijvoorbeeld voor gas vandaag nog altijd vier keer hoger liggen (zie hoofdstuk Energie en Klimaat).

When it rains, it pours.

Ongeziene regeldrang

Alsof de historische reeks externe uitdagingen niet volstond, deed Europa ook zelf zijn duit in het zakje om het ondernemersklimaat uit te dagen. Of concreter: deze Europese Commissie liet zich kenmerken door een ongeziene regeldrang, evenwel zonder een competitiviteitstoets door te voeren.

Overregularisering binnen twintransitie als schoolvoorbeeld

Om de groene transitie te versnellen ligt de EU Green Deal op tafel, met daarin onder meer het Carbon Border Adjust Mechanism (CBAM), *due diligence-regels* en strikte verplichtingen voor duurzaamheidsrapportering.

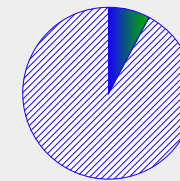
Ook rond de digitale transitie was de Europese Commissie buitengewoon actief. De Data Act, AI Act, Chips Act, NIS 2-richtlijn ... zagen allemaal het licht. En ook de Cyber Resilience Act is op komst.

Wie kan nog volgen? Zelfs als dat al lukt, wie heeft dan de tijd om alles vlekkeloos te implementeren zonder aan competitiviteit te verliezen? Vooral kmo's dreigen de dupe te worden. Zij worden niet altijd rechtstreeks gevisieerd door de regels, maar hun leveranciers en klanten verwachten dat ook zij actie ondernemen. Zij worden dus de facto snel gevat door al deze regels als ze hun diensten en producten willen blijven leveren.

Kortom, deze Europese Commissie was heel actief op regelgevend vlak, maar de meerwaarde van de verschillende regelgevingen is op zijn zachtst gezegd niet altijd even duidelijk. Tijd voor een nieuwe afslag.

Gezocht: langetermijnoplossingen voor onmiddellijke uitdagingen

De Europese instellingen hebben ambitieuze doelstellingen op papier gezet – van klimaatneutraliteit tot digitaal leiderschap – en voeren allerhande regelgevingen in ter ondersteuning van die doelen. Maar het risico is dat de verplichtingen die daaruit voortvloeien technologische bedrijven beperken, terwijl net zij cruciaal zijn voor onze welvaart.

8%

Het aandeel van de technologiesector in de Europese economische output.

(Bron: EU Tech, Deloitte Insights)

We hebben nood aan een kader dat ondernemerschap aanmoedigt, ontwikkeling ondersteunt en innovatie mogelijk maakt. Dat zijn – toegegeven – the basics, maar Europa moet die weer op orde krijgen om haar concurrenten op de wereldmarkt het hoofd te bieden.

Wet- en regelgeving, economische stabiliteit, toegang tot kapitaal, talentontwikkeling, zakencultuur ... Op veel van deze componenten van een gezond ondernemingsklimaat scoorde de EU ondermaats de laatste jaren. Globaal zorgde dit ook voor een perceptieprobleem. Ondernemers kijken met argusogen naar het starre Europa. Hoe maken we ons ondernemersklimaat weer aantrekkelijk?

In 2020 kwam de Commissie met een nieuw actieplan voor vooruitgang met de voltooiing van de kapitaalmarktenunie (KMU). Het plan heeft 3 grote doelstellingen:

- een groen, digitaal, inclusief en veerkrachtig economisch herstel ondersteunen door financiering toegankelijker te maken voor Europese ondernemingen
- de EU nog veiliger maken als ruimte waar mensen kunnen sparen en beleggen op lange termijn
- de nationale kapitaalmarkten integreren tot een echte eengemaakte markt

In navolging van dit actieplan werden al een aantal verdere stappen gezet, maar er moet nog verder aan gewerkt worden om te komen tot een echte kapitaalmarktenunie.

Roadmap voor duurzame welvaart

#1 Haalbare uitvoering van wetgevende voorstellen

Agoria dringt erop aan dat Europese initiatieven het aantrekkelijker moeten maken om te ondernemen, innoveren en investeren. De 4 pijlers van het Green Deal Industrial Plan – regelgeving, financiering, skills en internationale handel – ogen veelbelovend, maar algemeen zien we binnen de EU een groeiende nood aan scherpere focus, betere planning en realistischere deadlines voor een geslaagde uitrol van de verschillende Europese wetgevende voorstellen. (zie hoofdstuk [Competitiviteit](#))

#2 Impactstudies op de hele waardeketen

Agoria is van mening dat nieuwe Europese regelgeving enkel en alleen kan plaatsvinden als een studie de impact ervan op de volledige waardeketen analyseert en (positief) beoordeelt. Met inzichten in mogelijke kosten en baten kunnen ondernemers sneller toekomstgerichte beslissingen nemen en anticiperen.

#3 Meer duidelijkheid in regelgeving

Agoria stuurt aan op een stabiel en coherent regelgevend kader waarin wendbaarheid, duidelijkheid en harmonie de sleutelwoorden zijn. De volgende legislatuur moet weer aanknopen met een ondernemingsvriendelijke omkadering.

#4 Tussentijdse evaluaties van nieuwe regelgeving

Agoria merkt dat nieuwe Europese regelgeving, zoals het Carbon Border Adjustment Mechanism (CBAM), met de beste bedoelingen wordt gelanceerd, maar soms anders uitdraait. Zodra blijkt dat de (administratieve) lasten niet opwegen tegen de (vermoedelijke) voordelen moeten regelgevers bereid zijn om de regelgeving fundamenteel te herevalueren en desnoods terug te draaien vóór het einde van de transitieperiode.

#5 Maak werk van de Europese kapitaalmarktenunie

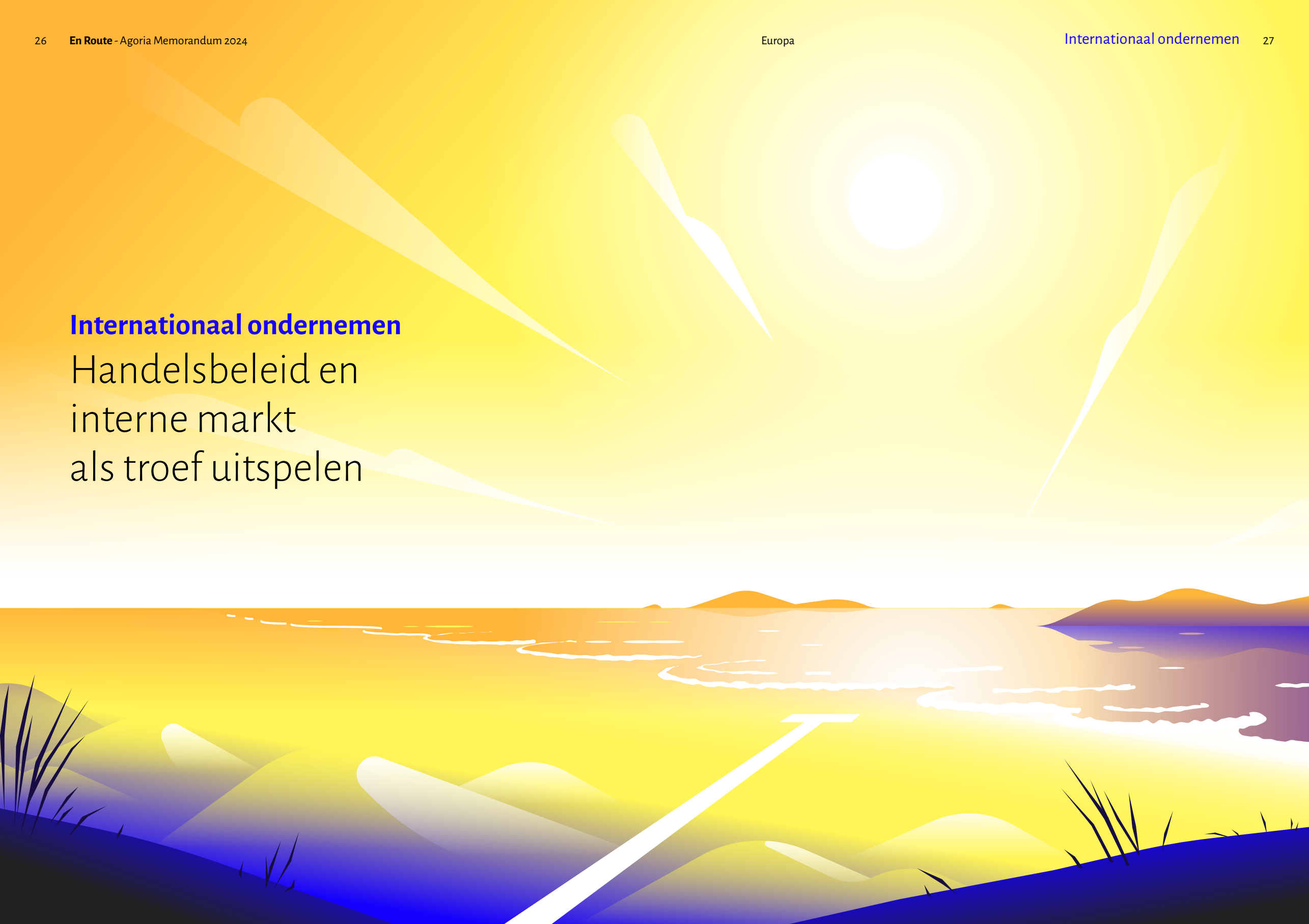
De Europese kapitaalmarkt blijft gefragmenteerd over de nationale grenzen heen. Door de barrières weg te nemen, zou de kapitaalmarktenunie nieuwe financieringsbronnen kunnen creëren voor het bedrijfsleven en zo de groene en digitale transitie ondersteunen.

Technology for a better world

Minder *red tape* en regelgeving zijn noodzakelijk om een betere competitiviteit van onze bedrijven te bereiken. Ondernemerschap eerder stimuleren en faciliteren, dan afremmen dus.

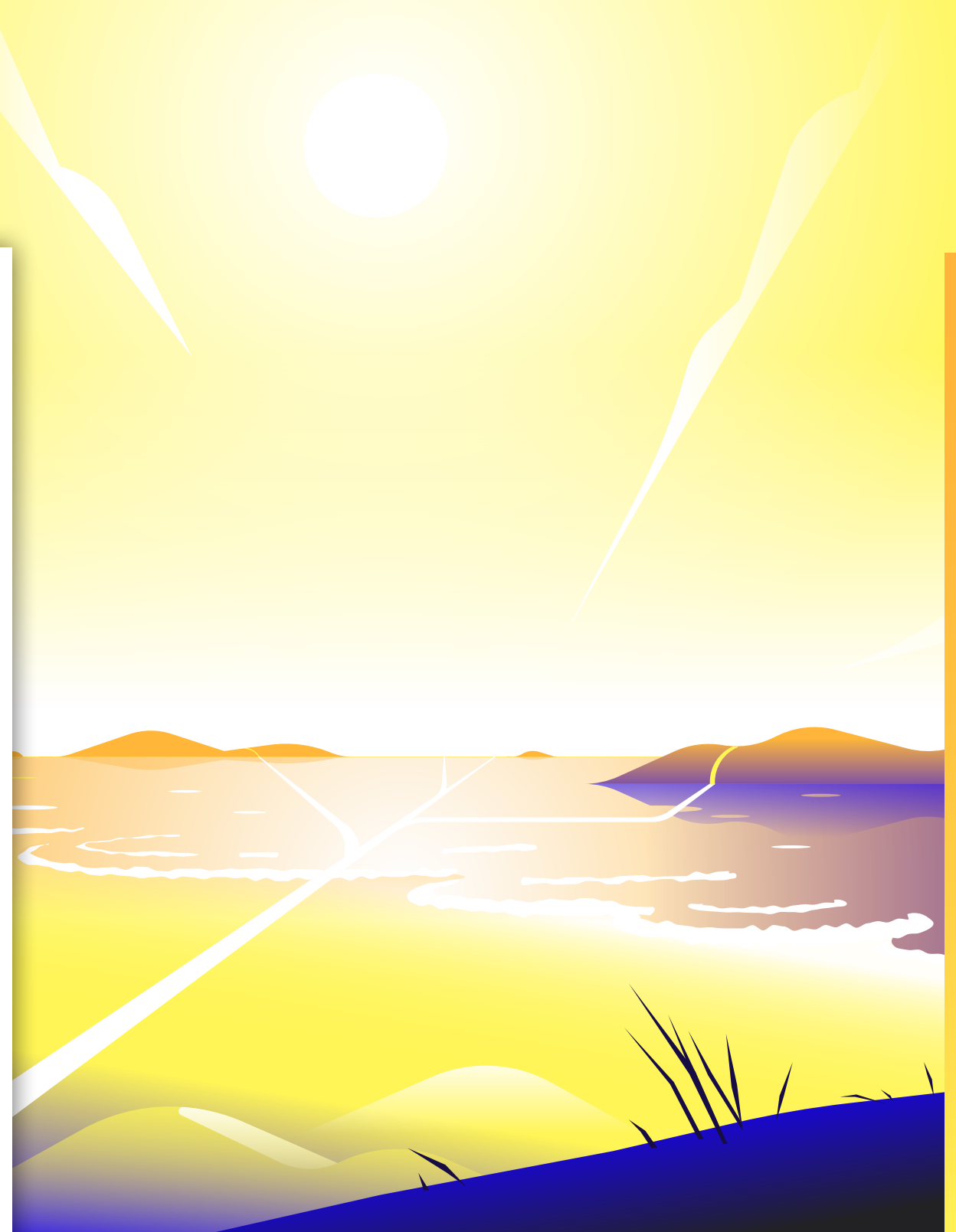
Internationaal ondernemen

Handelsbeleid en
interne markt
als troef uitspelen

Tijd voor een andere route

Om de Europese industriële productie, de groei van onze bedrijven en het behoud van onze welvaartsstaat te blijven garanderen, moeten Europese en nationale overheden dringend een versnelling hoger schakelen. Onze eengemaakte markt dreigt te versnipperen, terwijl veel niet-Europese economische machten ons langs verschillende kanten overvleugelen.

Blik op de EU

De interne markt is ongetwijfeld één van Europa's grootste successen. Ze creëert groei, welvaart en jobs. Met 447 miljoen consumenten is de Europese markt goed voor liefst 18% van het globale bbp. Daar mogen we trots op zijn.

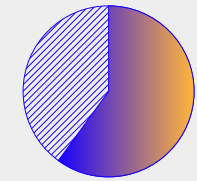
De interne EU-markt is goed voor 56 miljoen banen en 25% van het bbp van de EU.

Verskillende trends binnen de Europese regelgeving ondermijnen vandaag echter de kracht van dit succesverhaal:

- een waterval aan nieuwe regelgeving maakt compliance uiterst complex,
- een gebrek aan precisie in regelgevende teksten hindert harmonisatie,
- een ruime interpretatiemarge leidt tot sterk afwijkende toepassingen,
- een groeiend aantal lidstaten neemt zelf maatregelen in domeinen waarvoor al EU-regelgeving bestaat, of waarvoor die op komst is.

Blik buiten de EU

85% van de globale toegevoegde waarde zal in de toekomst buiten Europa gecreëerd worden (Bron: European Commission, An open, sustainable and assertive trade policy, 18/02/2021). Onszelf daarvoor afschermen, is geen optie. Integendeel, willen we toegang hebben tot voldoende grondstoffen en componenten om de twintransitie waar te maken, dan moeten we met een open vizier naar de wereld kijken. Zo verzekeren we ons meteen ook van een grotere afzetmarkt voor onze groene, digitale en andere technologieën. De open strategische autonomie (OSA) mag geen protectionistisch beleid zijn.

60%

van alle Europese invoer is cruciaal voor onze industriële productie.

In dit opzicht is het ronduit alarmerend dat vrijhandelsverdragen vastlopen op nationaal niveau. Een futureproof handelsbeleid dringt zich op.

Roadmap voor duurzame welvaart

Blik op de EU

#1 Creëer een regelgevend kader dat de interne markt versterkt

Agoria wil dat Europa meer inzet op harmonisatie en gelijke concurrentievoorwaarden om de uitdijende fragmentatie aan te pakken. Er is geen plaats meer voor nationale initiatieven of afwijkende interpretaties die de interne markt al dan niet bewust versnipperen.

Daarnaast stelt Agoria voor dat alle voorstellen voor regelgeving een concurrentievermogenstest doorstaan. Zo zorgen we ervoor dat het regelgevend kader innovatie stimuleert, technologieneutraal is, en rechtszekerheid biedt op de lange termijn (zie hoofdstuk Competitiviteit).

Een derde manier om de interne markt te versterken is om de principes van het New Legislative Framework (essentiële eisen, geharmoniseerde normen, etc.) consequent te integreren in alle nieuwe wetgeving voor producten. Belangrijk detail daarbij is dat het ontwikkelings- en goedkeuringsproces van geharmoniseerde normen transparant en efficiënt verloopt, mét inspraak van de industrie.

Tot slot stuurt Agoria aan op de uitbreiding van zogeheten *regulatory sandboxes*. Die maken het mogelijk voor bedrijven om te experimenteren met innovaties in een veilige wettelijke omgeving. De AI Act en Net-Zero Industry Act geven hierin het goede voorbeeld.

#2 Voer maatregelen in voor een gelijk speelveld

Europa moet de gaten in het markttoezicht dichten met eenvoudige, evenredige en flexibele wetgeving. Daarnaast vraagt Agoria om zorgvuldig om te gaan met staatssteunregelingen en de uitzonderingen die hierop worden toegestaan. Die regelingen zorgen voor verdeeldheid tussen de lidstaten: de ene heeft door de staatssteun meer vermogen om de binnenlandse industrie te subsidiëren dan de andere.

#3 Behoud een open vizier voor normalisatie

Europa moet blijven meewerken aan internationale normalisatieprojecten en alignering met internationale vereisten nastreven. Omgekeerd moet de Unie ook openstaan voor internationale input in de eigen normalisatie-activiteiten én de Europese normen globaal promoten via harmonisatie en bilaterale afspraken, zoals de Trade and Technology Council.

#4 Ga naar één markt voor data

Maak van data de 5e Europese vrijheid. Enkel zo blijft onze eengemaakte markt vlot functioneren. Afwijkende nationale interpretaties van Europese regelgeving, zoals die ook de nieuwe Data Governance Act en Data Act dreigen te ondermijnen, moeten eruit. Tot slot is de verdere ontwikkeling van dataruimtes in strategische economische domeinen cruciaal voor Europa. Denk aan energie, gezondheid en de maakindustrie.

Blik buiten de EU

#5 Maak strategische import- en exportkeuzes, en handel ernaar

Europa is sterk in sectoren zoals groene technologie, digitale technologieën, industriële automatisering en oplossingen voor de gezondheidszorg. Al deze sectoren ondergaan een snelle transformatie en hebben een wereldwijd bereik. Als Europa de keuze maakt om deze technologieën te ondersteunen, moeten regelgeving en financiering dezelfde lijn volgen en de productie in Europa faciliteren.

#6 Focus op de lange termijn

Onze besprekingen met de VS via de Trade and Technology Council moeten verder kijken dan de verkiezingen van 2024. Enkel zo kunnen we onze technologische troeven samenleggen, gemeenschappelijke normen ontwikkelen, en ons open handelssysteem verdedigen.

Voor het internationale handelsbeleid is dus een langetermijnvisie nodig, net zoals een aligering met het industriële beleid. Belangrijk: dit houdt in dat er een Europese consensus is over offensieve en defensieve belangen. Een consensus die bovendien door verschillende wetgevende machten en meerderheden wordt gedragen. Daarom is Agoria van mening dat een handels- en investeringsbeleid in de eerste plaats strategische sectoren moet ondersteunen door het aanbod veilig te stellen én een betrouwbare afzet te garanderen. Krijgt autonomie de voorkeur boven openheid? Voer dan een flankerend beleid met Europese subsidies, nationale participaties en belastingkredieten.

#7 Verwar soevereiniteit niet met protectionisme

Agoria vraagt aan Europa om een nadrukkelijker rol te spelen in internationale fora zoals de WHO. Het doel: een intensere samenwerking met gelijkgestemde landen door onder meer (niet-)tarifaire handelsbarrières weg te nemen.

Agoria wil de hoofdstukken over digitale handel in vrijhandelsakkoorden uitbreiden om het vrije verkeer van gegevens te stimuleren, maar ook om problemen aan te pakken rond geo-blocking, auteursrecht en gedwongen lokalisatie (bv. de verplichting om broncode vrij te geven). Een ander actiepoint op dit vlak zijn nieuwe overeenkomsten over digitale handel met bestaande handelspartners zoals Singapore en Zuid-Korea.

#8 Stuur aan op een grotere geografische diversificatie van waardeketens

Het is van cruciaal belang dat het handelsbeleid van de EU preferentiële toegang tot bestaande en vooral nieuwe markten blijft garanderen. Met bilaterale verdragen kan de EU bijdragen aan een duurzame en gediversifieerde aanvoer van grondstoffen, en tegelijkertijd strengere oorsprongsregels toepassen.

#9 Richt fondsen en instrumenten op strategische sectoren

De EU en haar lidstaten beschikken over de nodige budgetten en instrumenten om bedrijven te helpen bij hun internationalisering. De EU moet bestaande fondsen en instrumenten in kaart brengen en daarna optimaliseren.

#10 Implementeer CBAM voorzichtig

Gebruik de overgangperiode om de volledige impact van CBAM te evalueren. Maak een analyse van de impact op de volledige waardeketen om te vermijden dat eindproducten in Europa oneerlijke concurrentie krijgen van goedkopere ingevoerde producten die niet onder CBAM vallen. Weegt de administratieve last voor overheden en bedrijven te fel door of is er een bijkomende concurrentiehandicap voor export en op de EU-markt, dan moet de EU bereid zijn tot aanpassingen. Agoria roept de EU en haar lidstaten ook op om actief mee te werken aan een internationale Carbon Club dat een CO₂-emissiehandelssysteem kan lanceren.

#11 Herbekijk de manier waarop bedrijven informatie moeten verstrekken

Denk aan de goedkeuring van vrijwaringsmaatregelen als voorbeeld. De Europese staalproducenten zijn groot en geconsolideerd. Staalgebruikers daarentegen zijn veelal kmo's die niet over dezelfde middelen beschikken, maar ze betalen binnenkort wel de cumulatieve prijs (exportcontroles, vrijwaringsmaatregelen, sancties, duurzaamheid van bedrijven, CBAM, etc.).

#12 Handhaaf het moratorium op douanerechten

Agoria vraagt om de verlenging van het moratorium op douanerechten voor elektronische transmissies. Of nog beter: maak het moratorium permanent en bindend.

#13 Focus nog meer op vrijhandelsakkoorden

Eenzijds door nieuwe akkoorden te sluiten met belangrijke partners, zoals Indonesië en Thailand. Anderzijds door de gesloten akkoorden (CETA, EU-Chili, EU-MERCOSUR, EU-Mexico, EU-Nieuw-Zeeland, EU-Australië) onmiddellijk te ratificeren en uit te voeren. Agoria pleit voor de introductie van financiële en niet-financiële gevolgen voor lidstaten die goedgekeurde akkoorden niet ratificeren.

#14 Coördineer de tenuitvoerlegging van nationale controlemechanismen voor de filtering van buitenlandse investeringen

De EU nam een bindend mechanisme aan voor informatie-uitwisseling over buitenlandse directe investeringen in de EU. De prioriteit ligt bij de ontwikkeling en tenuitvoerlegging van nationale controlemechanismen, net als een veilige en geoliede Europese coördinatie.

Technology for a better world

Doorheen onze duurzaamheidsengagementen lopen ook inspanningen rond compliance. De technologische sector engageert zich om conform de vigerende wetgeving producten en diensten te leveren. We zorgen dat we conform de algemeen geldende en sectorspecifieke wetgeving en regelgeving handelen.

Onderwijs & opleiding
Naar (digitale)
skills voor iedereen

Tijd voor een andere route

De Europese arbeidsmarkt daverde de voorbije jaren op zijn grondvesten. Van de coronapandemie tot het conflict in Oekraïne en de torenhoge inflatie, de lakmoesproeven volgen elkaar in snel tempo op. Maar wat blijkt? Onze arbeidsmarkt vertoont een opmerkelijke veerkracht. Ter illustratie, nog nooit waren zoveel mensen aan de slag in Europa: liefst 74,6% van de bevolking tussen 20 en 64 jaar. Daarmee zitten we al dicht tegen het Europese streefdoel voor 2030 aan. Dat staat op 78%.

Mix aan uitdagingen

'Goed bezig!' lijkt dan een logische conclusie. Niet meteen nood aan veel reskilling, upskilling en andere opleidingsstrategieën. Of toch? Wie verder kijkt dan de macro-cijfers ziet een aantal stevige uitdagingen op de huidige weg:

Uitdaging 1: niet alle groepen zijn massaal aan de slag

Het gaat onder meer over mensen met een beperkte scholing, migranten, vrouwen en professionals aan het begin of einde van hun loopbaan.

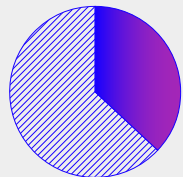
Genderkloof houdt aan

Het verschil tussen mannen en vrouwen is nog opvallender in technologische sectoren. Zo is slechts 1 op de 6 IT-specialisten een vrouw. Daar lijkt niet veel beterschap in te komen, want 2 op de 3 afgestudeerden in het STEM-onderwijs zijn mannen.

Uitdaging 2: bedrijven vinden geen geschikte werknemers

Zowat 3 op de 4 bedrijven beweert moeite te hebben om werknemers met de juiste skills te vinden. Deze evolutie heeft dan weer een negatieve invloed op de economische groei. In cijfers: 28% van de maakbedrijven en 31% van de dienstverlenende en bouwbedrijven ondervinden directe hinder op het vlak van productiviteit.

37%

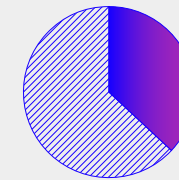
van de volwassenen volgt regelmatig training. Tegen 2030 wil Europa dat aandeel fors verhogen tot 60%.
(Bron: Europese Commissie)

Uitdaging 3: digitale skills zijn voor de happy few

Volgens de Digital Economy and Society Index (DESI, 2022) beschikt slechts 54% van de Europese bevolking over fundamentele digitale skills. Kijken we naar de bredere bevolking, dan heeft 40% nood aan opleiding om digitale skills aan te leren.

Ook hier is de conclusie dat we nog een hele weg te gaan hebben willen we de Europese streefdoelen van het Digitaal Kompas 2030 bereiken:

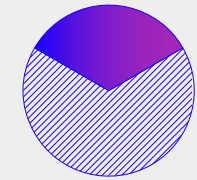
- 80% van de volwassenen bezit fundamentele digitale skills,
- 20 miljoen mensen werken als IT-specialist,
- Meer vrouwen aan de slag in technologische sectoren.

35-40%

van de jobs zal (potentieel) invloed ondervinden van de groene transitie.

€1,7 - 4,1 miljard de geschatte investeringen voor training, reskilling en upskilling om strategische net-zero-technologieën te ontwikkelen met het oog op 2030.

1/3

van de Europese professionals mist fundamentele digitale skills.

Uitdaging 4: de twintransitie vraagt om massale upskilling en reskilling

Groene transitie: strategieën zoals het EU Green Deal Industrial Plan en de Net-Zero Industry Act zullen jobs creëren in tal van industrieën. Een tekort aan geschikte arbeidskrachten kan die toename van de werkgelegenheid echter aanzienlijk belemmeren.

Digitale transitie: enerzijds lost de digitalisering een deel van de arbeidskrapte op, anderzijds leidt de adoptie van nieuwe digitale technologieën tot een grotere vraag naar bepaalde profielen.

Europa als bewustmaker, motivator en financiële springplank

Talent ontwikkelen via futureproof onderwijs, de verdere inburgering van levenslang leren, en een nauwe band tussen het onderwijs en de arbeidsmarkt zijn cruciaal voor de competitiviteit van onze kenniseconomie. Daarom steunt Agoria de verschillende Europese initiatieven om talentontwikkeling onder de aandacht te brengen, waaronder het EU Green Deal Industrial Plan, het Europees Jaar van de Vaardigheden 2023 en het Pact for Skills. Maar het kan beter.

Wat we van de Europese instellingen verwachten? Dat ze meer sensibiliseren, meer impulsen geven om actie te ondernemen, en meer financiële steun beschikbaar stellen van technologische spelers – in het bijzonder kmo's.

Roadmap voor duurzame welvaart

#1 Strategische workforceplanning

Agoria vraagt meer inzichten in de evolutie van vraag en aanbod in de arbeidsmarkt, zowel kwantitatief als kwalitatief. Die inzichten gaan onder meer over jobverlies, jobcreatie en jobinhoud en zijn de basis voor een proactief markt- en opleidingsbeleid.

#2 Toegankelijke talentclusters voor tech

Agoria pleit voor de oprichting van Europese knowledge hubs rond specifieke expertisedomeinen en opkomende technologieën. Die zijn op hun beurt gelinkt aan regionale clusters voor een optimale doorstroom van kennis. Publieke en private partners werken nauw samen om dit netwerk op poten te zetten.

#3 Skills als integraal onderdeel van innovatieprogramma's

Agoria stelt vast dat de Europese innovatieprogramma's vooral de twintransitie willen versnellen. Maar in veel van die innovatieprogramma's worden skills als een apart onderdeel omschreven of als flankerend beleid. De implementatie van vernieuwde technologieën is echter pas succesvol als er voldoende talent aanwezig is om die innovaties te implementeren.

#4 Opname opleidingstechnologieën in EU-calls voor opleidingsprogramma's

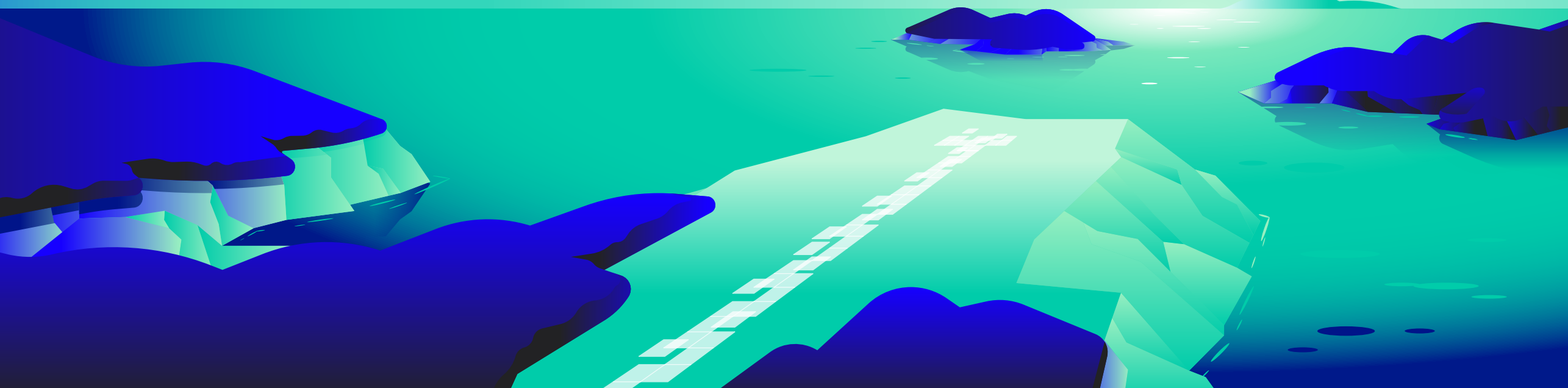
Agoria ziet nog veel potentieel om leerprocessen te personaliseren én optimaliseren door het gebruik van technologie. Programma's zoals de European Digital Education Accelerator moeten daarom nieuwe opleidingstechnologieën integreren.

Technology for a better world

Agoria zet in zijn duurzaamheidsstrategie in op duurzame tewerkstelling. Dat houdt in dat we de juiste condities creëren voor lange, gezonde en gelukkige loopbanen. Cruciaal daarbij is dat mensen weten welke skills en competenties ze nodig hebben. Niet alleen in hun huidige job, maar ook morgen. Bovendien moeten ze die skills en competenties kunnen ontwikkelen in lerende organisaties. Onze nieuwe paden voor onderwijs en opleiding kaderen hierin.

Digitalisering

Digitaal leiderschap uitbouwen

Tijd voor een andere route

Europa riep 2021-2030 uit tot *Digital Decade* en voert momenteel het bijhorende beleidsplan uit. De doelstellingen ogen ambitieus. Zo moet tegen 2030 onder meer 75% van de bedrijven AI en big data gebruiken, 80% van de bevolking digitale skills bezitten, iedereen toegang hebben tot gigabit-internet, en alle publieke diensten online staan. Maar zal de huidige roadmap volstaan om China en de VS het digitale vuur aan de schenen te kunnen leggen? Twijfel, twijfel.

3 hindernissen op de weg

#1 Digitale fragmentatie en beperkte competitiviteit

Veel van onze meest innovatieve bedrijven – voornamelijk kmo's – vinden zaken doen in Europa te complex. Bovendien klagen ze over de fragmentatie van het digitale ecosysteem. Denk bijvoorbeeld aan de onzekerheid rond dataverwerking die voortvloeit uit verschillende nationale interpretaties van de GDPR. Het lappendeken aan complexe, afwijkende compliance-regels in de EU-landen schrikt bedrijven af. Nu er nieuwe digitale regelgeving wordt aangenomen (AI Act, Data Act, etc.), moet Europa speciale aandacht besteden aan deze blokkerende factoren. Dit cijfer zegt genoeg: amper 9% van de kmo's deed in 2021 zaken over de eigen landsgrenzen.

91%
van de kmo's blijft binnen de eigen landsgrenzen.
(Bron: Europese Commissie, Digital scoreboard 2021)

#2 Gebrek aan investeringen en capaciteit in strategische domeinen

Een eerste struikelblok is het beperkte aanbod aan digitale experts in Europa. Zo kwam slechts 3,9% van de afgestudeerden in 2021 uit een IT-richting. Zoomen we uit, dan stellen we vast dat slechts 54% van de Europese bevolking over digitale basisvaardigheden beschikt (DESI 2022). Bijkomende issues zijn de trage ontwikkeling van e-government, de stijging van het aantal (gesofisticeerde) cyberaanvallen, het onderbenutte potentieel om met digitale oplossingen CO₂-emissies aan te pakken, en de algemene terughoudendheid om volop te investeren in opkomende technologieën.

#3 Internationale relaties en soevereiniteit onder druk

Protectionisme steekt almaar meer de kop op, terwijl het multilaterale handelssysteem wankelt. Dit heeft een negatieve invloed op de digitale transitie, want IT is een globale aangelegenheid. We moeten met andere woorden terug naar een stabiele, voorspelbare en open wereldeconomie.

Koers aanpassen

De digitale transitie is essentieel voor de economische ontwikkeling, strategische autonomie en openheid van Europa. Daarnaast kijken we in toenemende mate naar digitale technologieën om verschillende maatschappelijke, klimatologische en milieuvraagstukken te tackelen: van e-government over energie-efficiëntie tot slimme mobiliteit.

Hoe versnellen we dan de digitale transitie? Waar liggen de grootste kansen voor Europa op het digitale wereldtoneel? En hoe grijpen we die? Stuk voor stuk pertinente vragen die het lot van onze bedrijven – en zo onze welvaart – mee bepalen.

Roadmap voor duurzame welvaart

#1 Fragmentatie wegwerken en competitiviteit verhogen

- Maak van data de 5e Europese vrijheid door bestaande grenzen en barrières te verwijderen. Enkel zo blijft onze eengemaakte markt goed functioneren. Afwijkende nationale interpretaties van Europese regelgeving moeten eruit. De verdere ontwikkeling van dataruimtes in strategische economische domeinen is cruciaal voor Europa. Denk aan energie, gezondheid en de maakindustrie.
- Laat bedrijven toe om te experimenteren in reglementaire testomgevingen. Een regulatory sandbox is handig voor bedrijven om innovatieve technologieën, producten, diensten en werkwijzen te testen, zonder daarbij te vrezen voor eventuele wettelijke gevolgen (zie bv. wat voorzien is in de AI Act).
- Creëer een regelgevend kader dat de eengemaakte markt vrijwaart. Op die manier zou er een geïntegreerde aanpak zijn om instrumenten zoals de AI Act en Data Act rimpelloos te implementeren (zie hoofdstuk Internationaal ondernemen).

#2 Digitale investeringen en capaciteit boosten

- Ken 20% toe aan digitale oplossingen in alle EU-financieringsprogramma's, zodat Europa kan profiteren van opkomende technologieën in alle sectoren. Mooi voorbeeld: het grote aandeel voor digitaal binnen het Recovery and Resilience Facility-budget.
- Creëer een eengemaakte cyber governance, met betrouwbare informatie-uitwisseling tussen publieke en private partijen. Zo blijven we niet in silo's strijden tegen cyberaanvallen.
- Rol gerichte digitale transformatiestrategieën uit voor de groene transitie, te beginnen met de sectoren waarin de CO₂-voetafdruk het hoogste ligt: energie, mobiliteit, bouw en de maakindustrie. De Agoria-studie Digital4Climate toonde op dit vlak al het enorme potentieel aan.
- Mik op 100% digitale publieke diensten, ID's en skillspaspoorten. Deze zaken moeten nauw op elkaar aansluiten, over de grenzen heen (interoperabiliteit). Europa moet daarvoor eerst barrières wegwerken in samenwerking met de lidstaten.

- Dicht de digitale skills gap en faciliteer economische migratie voor digitale profielen. Zo stelt Agoria een Europees netwerk voor van privaat-publieke cybercampussen om van de Cybersecurity Skills Academy een waar succes te maken (zie hoofdstuk Onderwijs & opleiding).

#3 Internationale relaties en open economie ondersteunen (zie hoofdstuk Internationaal ondernemen)

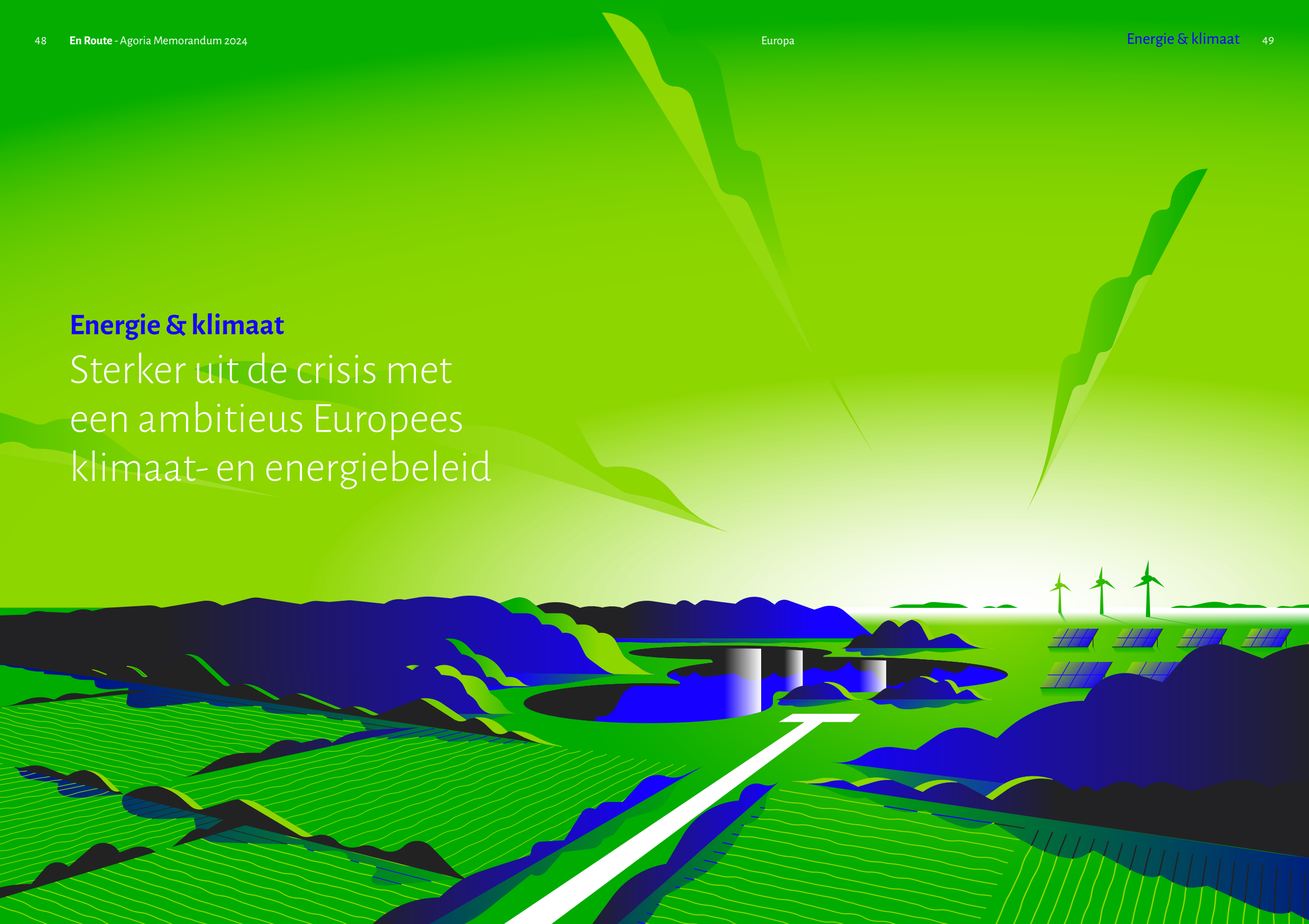
- Harmoniseer internationale en Europese normalisatie.
- Haal de trans-Atlantische banden aan om de leiding te nemen in cleantech, data en AI.
- Stop ongeoorloofde soevereiniteitseisen en bouw een netwerk van handelsovereenkomsten rond digitalisering.

Technology for a better world

De digitale transitie raakt meerdere van de 12 focuspunten in de duurzaamheidsstrategie van Agoria: technologieën voor duurzame tewerkstelling, een gestroomlijnde data-economie, klimaatactie, digitalisering en ethiek, transparantie en cybersecurity. Een doordachte digitalisering kan bijdragen aan meer duurzaamheid, transparantie en gemoedsrust. Het is geen doel op zich, maar wel een ideaal middel om positieve impact te creëren.

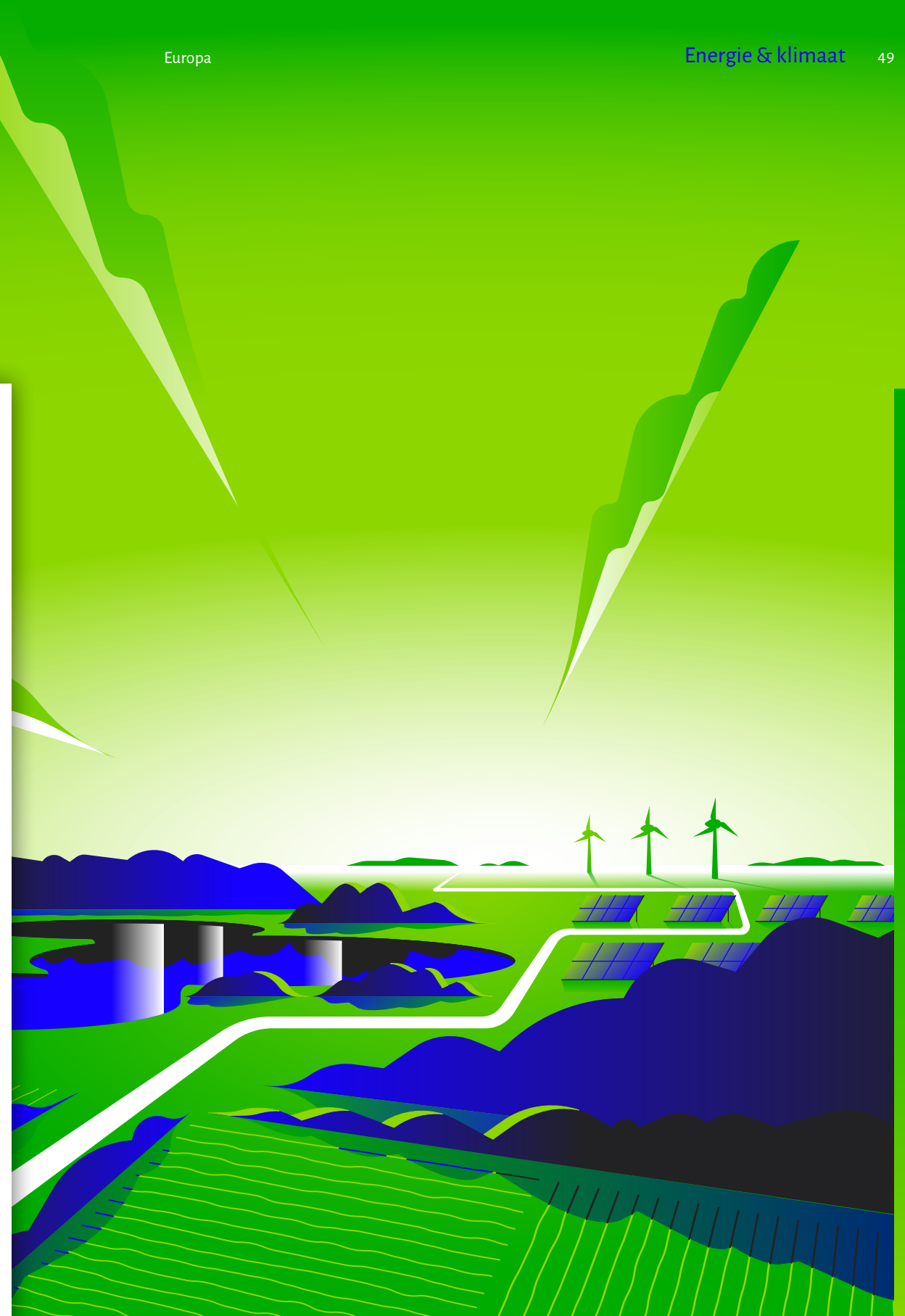
Energie & klimaat

Sterker uit de crisis met
een ambitieus Europees
klimaat- en energiebeleid

Tijd voor een andere route

De Oekraïne-crisis heeft het Europese energielandschap, en de Europese gasmarkt in het bijzonder, flink door mekaar geschud. De gasmarkt in de VS en Azië bleek een stuk stabiel, wat de bedrijven in Europa naast torenhoge energiefacturen opzadelde met een bijkomend concurrentienadeel. Met REPowerEU lanceerde de Europese Commissie in mei 2023 een stappenplan om hier het hoofd aan te bieden op basis van drie pijlers: energiebesparing, productie van hernieuwbare energie en diversificatie in bevoorrading. Ondertussen gaat ook de uitrol van de EU Green Deal (lancering eind 2019) verder met als hoofddoelstelling van Europa het eerste klimaatneutraal continent te maken in 2050.

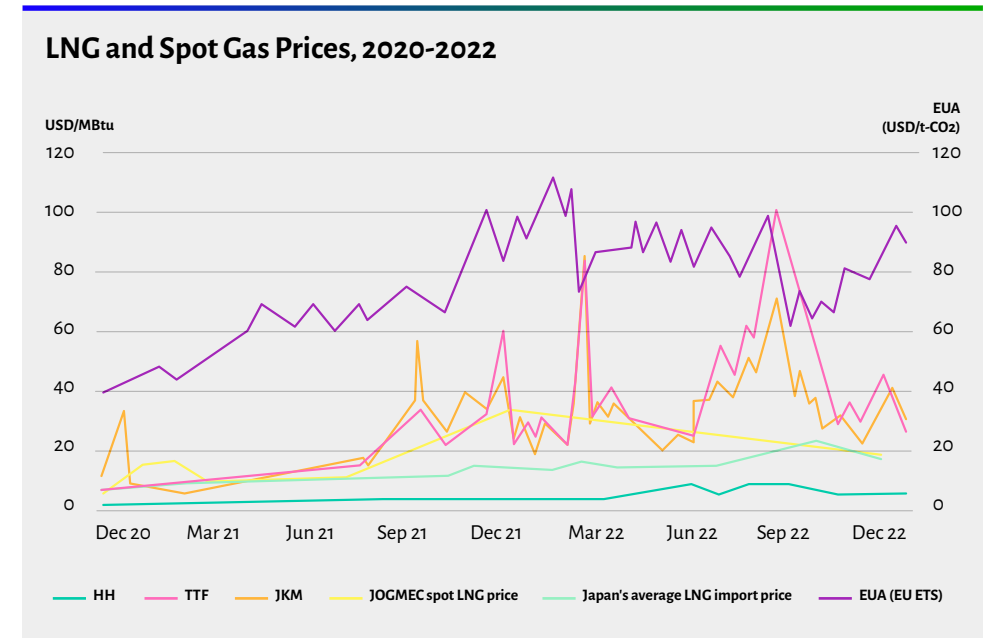

Aan ambitie geen gebrek

In juli 2021, kort voor de Oekraïne-crisis, lanceerde de Europese Commissie haar Fit for 55-pakket. Het doel: een CO₂-reductie van 55% tegen 2030 als tussendoel op weg naar klimaatneutraliteit tegen 2050. Nieuwe targets voor hernieuwbare energie (Renewable Energy Directive III – RED III), energie-efficiëntie (Energy Efficiency Directive-EED), emissienormen voor voertuigen, een Carbon Border Adjustment Mechanism (CBAM), een herziening van de richtlijn energieprestatie van gebouwen (EPBD), een aangepast ETS-systeem en een bijkomend ETS₂-systeem voor gebouwen, wegtransport en brandstoffen stellen tal van sectoren voor nieuwe uitdagingen. Agoria onderschrijft de Europese ambities en wenst ze mee vorm te geven.

Energie: niet al je eieren in hetzelfde mandje leggen

Het Oekraïneconflict leerde Europa dat te grote afhankelijkheid van één belangrijke leverancier, in dit geval Rusland voor aardgas, gepaard gaat met grote risico's en je kwetsbaar maakt. Terwijl de EU-gasprijs (TTF) en de Aziatische gasprijs (JKM) nog parallel bewogen, bleef de gasprijs in de VS (HH) constant op een zeer laag niveau.

In 2021 werd meer dan 40% van het gasverbruik in Europa afgedekt vanuit Rusland – hetzelfde geldt voor steenkool. Toen Rusland Oekraïne binnenviel, moest Europa abrupt op zoek naar een alternatief. Het nam daartoe ingrijpende maatregelen via het REPowerEU-plan:

1. groepsaankopen, diversificatie van de bevoorrading en investering in gasinfrastructuur,
2. een verplichte reductie van het verbruik,
3. versnelde uitrol van hernieuwbare energiebronnen.

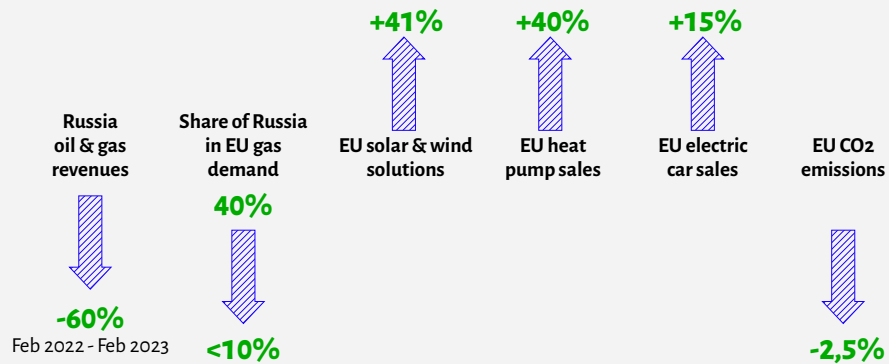
Europa slaagde erin om de bevoorrading te garanderen, maar de tol is enorm: een recordprijsverschil met niet-EU-regio's en daardoor een verregaande aantasting van het industriële weefsel, een terugval van de industriële activiteit, en een gebrek aan middelen om de energietransitie die in de Europese industrie op gang komt te financieren.

Gebouwen: verdere uitrol Green Deal

Intussen wordt de Green Deal verder uitgerold. Europa heeft een kader gecreëerd om de lidstaten te ondersteunen bij de klimaattransitie van hun bouwpark, met een focus op marktincentives zoals:

- een groene taxshift (EPBD, ETS),
- een groter aanbod hernieuwbare energie (REDIII, EPBD),
- de evolutie naar klimaatneutrale gebouwen (ZEB),
- nationale centrale databases voor de energieprestatie van gebouwen (EPBD),
- technische randvoorwaarden om lock-ins te voorkomen (EPBD).

One year on from the start of the global energy crisis

One year on from the start of the global energy crisis, there is mounting evidence that we are approaching a historic turning point towards a cleaner and more secure energy future.

Europese waterstofeconomie in volle ontwikkeling

Europa engageert zich om een eigen waterstofeconomie te ontwikkelen. In juli 2020 lanceerde het de EU-waterstofstrategie, een actieplan met 20 punten rond investeringen, vraag en productie. De verschillende richtlijnen die Fit for 55 uitwerkt, geven gestalte aan dit beleid.

Roadmap voor duurzame welvaart

EU Green Deal

#1 Omarm alle technologieën die kunnen helpen om de doelstellingen van de EU Green Deal te realiseren

#2 Maak voldoende snelheid, maar kijk ook geregeld achterom of de industrie kan volgen

Maak ook werk van de doelstellingen voor 2040 in samenspraak met de industrie.

Energie

#3 Creëer voor energie-intensieve strategische sectoren de voorwaarden die hen toelaten te concurreren met de VS

opdat de EU industrie zelf voldoende middelen blijft genereren om de klimaattransitie vorm te geven.

#4 Ondersteun verder de inspanningen van het European Energy Platform om goedkoper gas aan te kopen door pooling van de vraag

#5 Hervorm de Europese Market Design voor elektriciteit

Behoud daarbij maximaal de koppeling van de Europese energiemarkten, maar voorzie efficiënte mechanismen om de prijzen in crisistijd te beperken (circuit breakers).

Klimaatneutraal Bouwen

#6 Pas de Energy and Climate Governance Regulation (EU 2018/1999) aan

om – complementair aan het Nationaal Energie- en Klimaat Plan (NEKP) – ook van de lidstaten te vragen dat ze een transversaal, tienjarig overheidsinvesteringsplan voor het gebouwenpark opmaken.

#7 Ondersteun de lidstaten bij de professionalisering van de (geharmoniseerde) labels in de klimaatregelgeving voor gebouwen (EPBD)

De recente evoluties naar een ZEB-definitie en een renovatieverplichting op basis van een (geharmoniseerd) label zijn nodige stappen richting de versterkte klimaatdoelstelling voor 2030. Dit zorgt echter ook voor een nood aan een verdere professionalisering van het beleidskader rond certificerings- en minimumvereisten. De rol van het instrument evolueert immers naar een 'adviserings- en toetsingsinstrument'. Dit is geen eenvoudige taak want de labels hebben zich ontwikkeld tot een belangrijke spil in de instrumenten die zijn opgenomen in de NEKP. Europa zou hierin een faciliterende rol kunnen opnemen door ondersteunende instrumenten en kennis te ontwikkelen.

Technology for a better world

Binnen de ambitie 'Het milieu en de planeet beschermen' zijn wij als sector engagementen aangegaan in het kader van de klimaatactie. Dit gaat over doelstellingen rond energie-efficiëntie, gebouwen en mobiliteit. De afgelopen jaren heeft Agoria verschillende acties ondernomen: denken aan het project Klimaatneutraal Bouwen (o.a. het platform [Bouwprofessionals | Agoria](#)) en aandacht voor de bijdrage van digitale technologieën om de klimaatdoelstellingen te realiseren ([Digital4Climate | Agoria](#)).

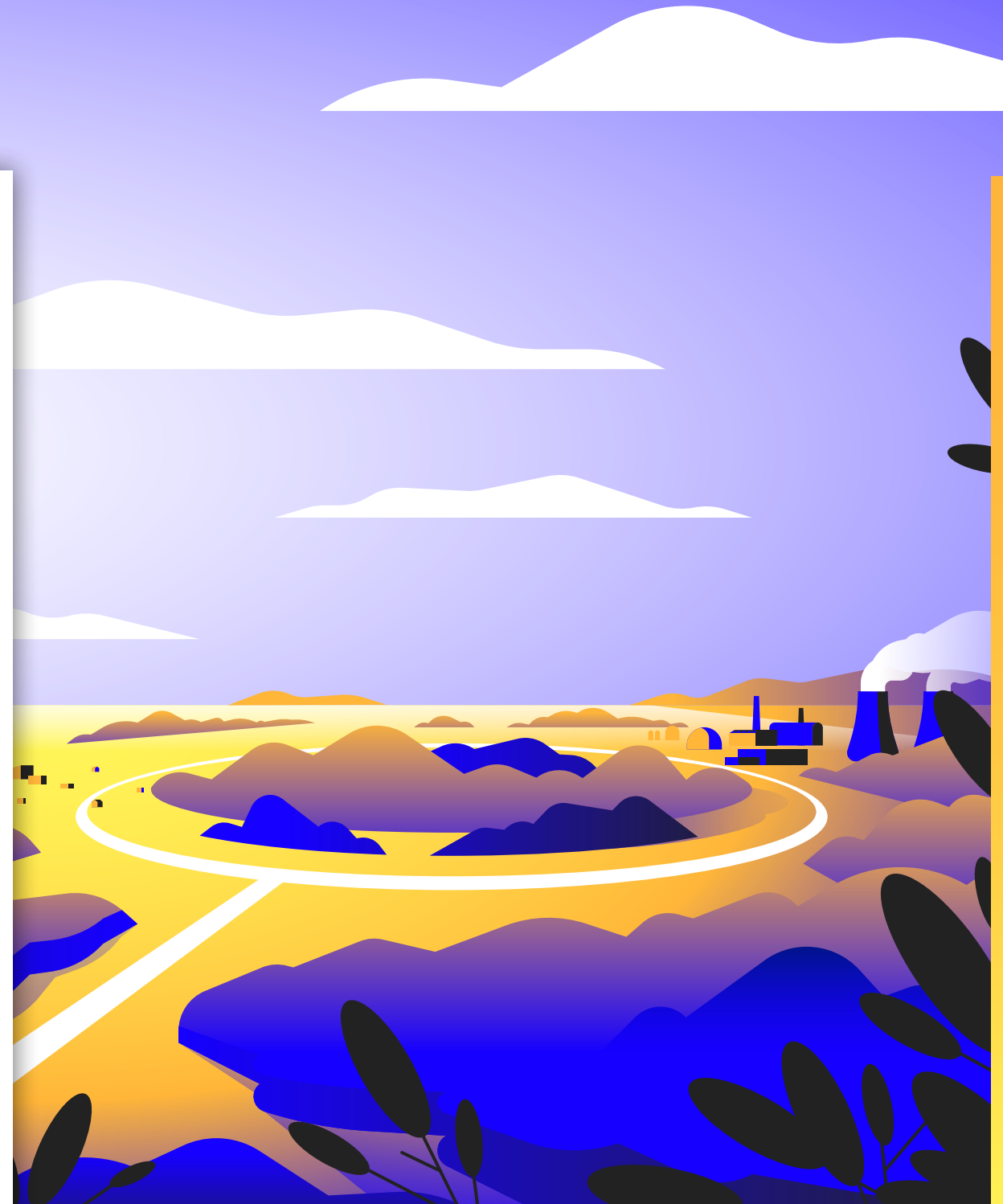
Circulaire economie & milieu

Circulaire economie
als motor voor een duurzame,
wendbare toekomst

Tijd voor een andere route

Op Europees niveau is het beleid rond circulaire economie vandaag nog sterk gericht op recycling. Binnenkort komt daar verandering in met de herziening en uitbreiding van de ecodesign-verordening voor duurzame producten. Die verlegt de focus op de verlenging van de levensduur van producten, o.a. herbruikbaarheid, herstelbaarheid, opwaardering en hermaken. En dat is lang niet de enige verandering: ook de herziening van het chemicaliënbeleid en de evolutie naar zero pollution stellen de technologische industrie voor grote uitdagingen.

Van actieplan naar coherent wetgevingskader

De EU beschouwt de circulaire economie als een groeistrategie om onafhankelijker en wendbaarder te worden. Om er een succesverhaal van te maken, moeten bedrijven en consumenten afstappen van hun bestaande (lineaire) consumptie-model (kopen-gebruiken-weggoeien) en het circulaire model omarmen. Het Circular Economy Action Plan (CEAP) beschrijft een aantal belangrijke actiepunten om goederen en materialen langer te gebruiken en materialen binnen de EU te houden.

Om dit plan om te zetten in een coherent wetgevingskader, is nog heel wat inspanning nodig, zowel van de overheden (EU, federaal en regionaal) als van de industrie.

Enkele risico's en knelpunten zijn:

- Het bewaken van de eenheidsmarkt en zorgen voor coherentie over de verschillende beleidsdomeinen heen.
- De nieuwe focus op levensduurverlenging (i.p.v. enkel focus op recyclage op het einde van de levensduur).
- Efficiënte en effectieve handhaving.
- Het gebrek aan testcapaciteit bij aangemelde instanties.

Het chemicaliënbeleid: zegen of vloek?

In 2006 is het chemicaliënbeleid ingevoerd, met REACH¹ en CLP² als belangrijkste bouwstenen. Mede door de registratieplicht is de kennis over de risico's van chemische stoffen zeker vergroot. In ons land alleen al zijn meer dan 9.000 registratiedossiers ingediend. Op dit moment zijn 224 stoffen geïdentificeerd als 'zeer zorgwekkend'. Voor die stoffen geldt de communicatieverplichting in de toeleveringsketen, inclusief de SCIP-database met meer dan 10 miljoen registraties.

59 van de 224 stoffen vallen formeel onder de autorisatieprocedure en er zijn meerdere restricties van toepassing. Het is evenwel duidelijk dat de feitelijke, wettelijke bepalingen voor autorisaties en restricties niet zonder uitdaging zijn. 2 belangrijke voorbeelden:

- Het voorstel om lood onder autorisatie te zetten, terwijl er vandaag al meer dan 30 verschillende wettelijke risicobeheerkaders bestaan (bv. RoHS, ELV, verschillende andere beperkingen zoals drinkwaterleidingen, BOEL, etc.). Bovendien zal dit een ongewenste impact hebben op de recyclage van diverse kritieke en strategische grondstoffen.
- Het voorstel om PFAS universeel te beperken voor alle toepassingen. Dit komt neer op ruim 10.000 verschillende stoffen en tal van toepassingen in groene en digitale technologie waarvoor de EU onafhankelijker wil worden (bv. batterijen, warmtepompen, dichtingen, isolatieschuim, microchips, etc.).

In het huidige proces is het gevaar van de stof het uitgangspunt. Er is een algemeen gebrek aan uitgebreide analyse van de alternatieve opties voor risicobeheer en de bredere impact van de voorgestelde autorisatie/restrictie op andere belangrijke beleidsterreinen van de EU.

¹ REACH: Registration, Evaluation, Authorisation of Chemicals Regulation

² CLP: Classification, Labelling & Packaging Regulation

Meer administratie zonder toegevoegde waarde

Voor de bedrijven in de technologische industrie loopt de administratieve last steeds hoger op. Een goed voorbeeld is de SCIP-database. Daarin moeten bedrijven allerlei gegevens invoeren als er meer dan 0,1% van een 'zeer zorgwekkende stof' aanwezig is in een homogeen onderdeel van een product. De aanwezigheid van dergelijke stoffen identificeren is een hele uitdaging. De globale toeleveringsketens zijn immers dynamisch en bijzonder complex. Dat laatste geldt ook voor de producten zelf.

Het hoofddoel van de SCIP-database is de nodige info beschikbaar maken om rekening te houden met de aanwezigheid van deze stoffen in recycling. En toch, ondanks de meer dan 10 miljoen registraties is het niet bewezen dat de informatiestroom significant is verbeterd of dat de gegevens uit de database effectief gebruikt worden.

Nieuw chemicaliënbeleid: koffiedik kijken

De herziening van het chemicaliënbeleid staat voor de deur. Verwachte veranderingen zijn de verplichte registratie van bepaalde polymeren en de uitbreiding naar een duurzaam chemicaliënbeleid met de introductie van nieuwe concepten als safe and sustainable by design of essential use. Algemeen is er vandaag nog weinig geweten over de uiteindelijke scope en inhoud van de herziening.

Transitie naar nulvervuiling voert druk op bedrijven verder op

De Europese 'Zero pollution'-agenda is volop in ontwikkeling. Die zal een fundamentele verschuiving inluiden in de bescherming van gezondheid en milieu. Het huidige concept van de beste beschikbare technologieën om de uitstootgrenswaarden vast te stellen voor bepaalde industriële activiteiten, verschuift naar een meer impactgedreven regelgeving die ook rekening houdt met diffuse emissies. Dit zet de technologische maar ook economische haalbaarheid van verdere emissiereducties in bepaalde industriële activiteiten onder druk.

Roadmap voor duurzame welvaart

#1 Bevorder de circulaire economie op EU-niveau

- Ontwikkel productspecifieke maatregelen om de levensduur van producten te verlengen. Verleg de focus naar maatregelen om de levensduur te verlengen (ter ondersteuning van hergebruik, opwaardering, renovatie, reparatie, etc.) in het kader van de Ecodesign for Sustainable Products Regulation (ESPR). Evalueer de huidige andere regelgevingen, neem belemmeringen voor circulaire bedrijfsmodellen weg en voorkom zo dat de verlenging van de levensduur van producten wordt gehinderd.
- Stel de interne EU-markt voor de circulaire economie veilig en creëer een open EU-markt voor hoogwaardige recycling. Zorg tegelijk voor het nodige markttoezicht (ESPR-eisen) en voldoende testcapaciteit bij notified bodies.
- Stel toepassings specifieke kwaliteitsnormen op voor gerecycleerde kunststoffen om de beschikbaarheid ervan te vergroten.
- Maak milieuoetafdrukmethoden vergelijkbaar om (specifieke) milieueffecten te evalueren, de juiste maatregelen te bepalen en groene claims te ondersteunen. Ontwikkel gestandaardiseerde, haalbare en relevante evaluatiemethoden per milieclaim. Creëer zo transparantie en vergelijkbaarheid in plaats van een generieke LCA-benadering. Vermijd dubbele regelgeving (bv. beleid voor duurzame chemicaliën).

#2 Stimuleer innovatie om CE-bedrijfsmodellen en -producten op te schalen

Ondersteun dit met een transparant, coherent en toegankelijk financieringskader, met de nadruk op kennisoverdracht naar de industrie.

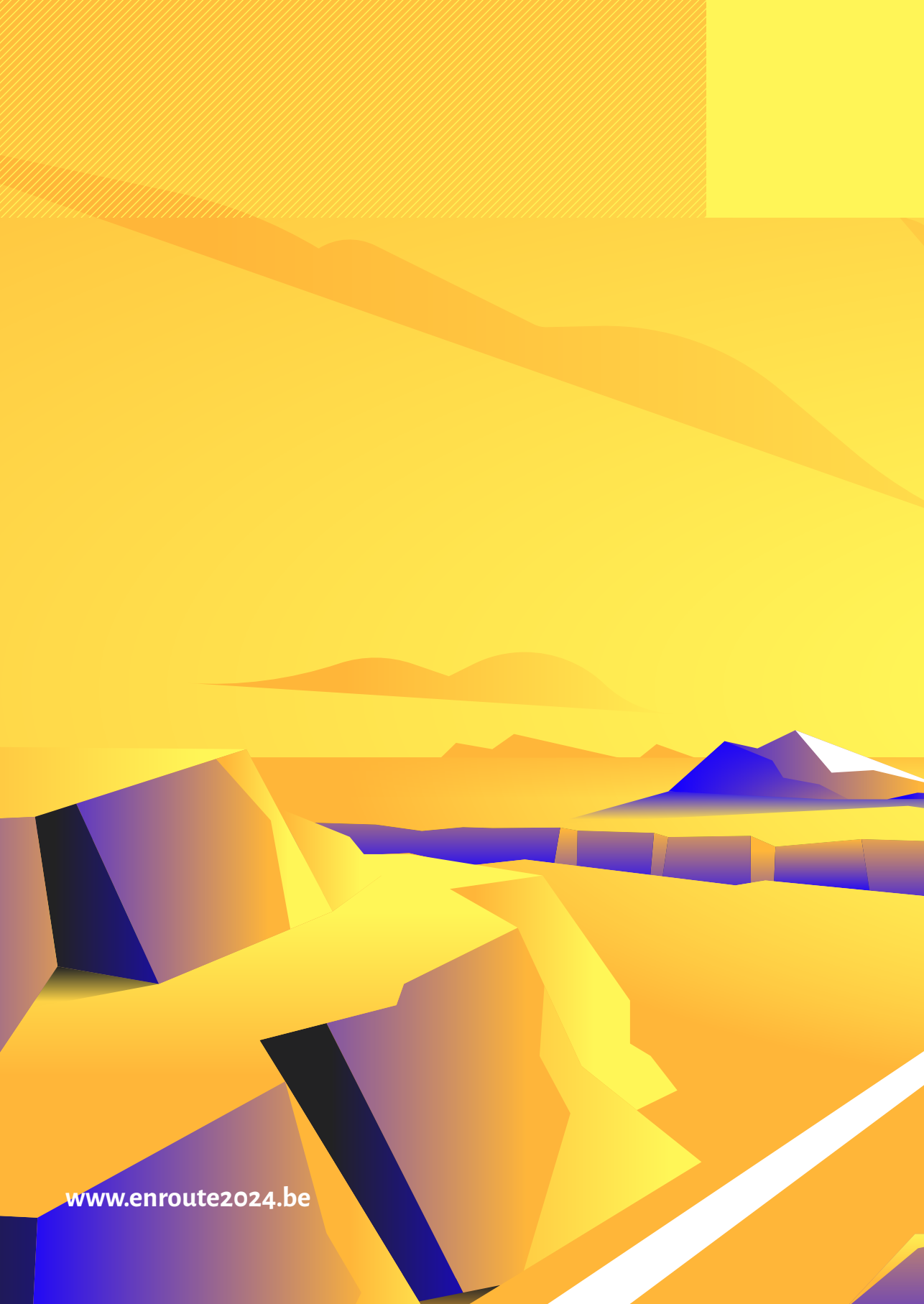
#3 Zet stappen richting een efficiënter, gestroomlijnd chemicaliënbeleid dat nulvervuiling bevordert

- Hanteer een wetenschappelijk onderbouwde risicobenadering als basis voor de herziening.
- Zorg voor consistentie en samenhang tussen het beleid rond chemische stoffen en andere belangrijke regelgevingskaders van de EU. Dit om te voorkomen dat bepaalde zorgwekkende stoffen vervangen worden door andere stoffen die niet per se beter zijn (bv. lood wordt vaak vervangen door tin en bismut, die beide veel zeldzamer zijn).
- Analyseer en verminder de administratieve lasten.
- Bouw kennis op om de technologische haalbaarheid van toekomstige milieunormen binnen het kader van zero pollution te garanderen.

Technology for a better world

Door onze eigen emissies te verminderen en minder primaire grondstoffen te gebruiken, willen we de impact van de technologische industrie op het leefmilieu verder verkleinen. De innovatieve technologieën die onze sector ontwikkelt, helpen andere bedrijven en de rest van de samenleving om onze planeet te beschermen en de klimaattransitie te versnellen.

In onze duurzaamheidsstrategie voor de sector stellen we dan ook voorop dat tegen 2030 minstens de helft van onze lidbedrijven aan de slag is met een circulair project dat focust op doorgedreven afvalmanagement, minder grondstofverlies, recyclage, levensduurverlenging van producten of circulaire businessmodellen.

www.enroute2024.be